

Expunere de motive

LEGE

pentru modificarea Legii nr 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

Scop

– consacrarea dreptului persoanei private de libertate de a participa la funeraliile unui membru de familie și stabilirea unei proceduri efective/eficiente pentru exercitarea acestui drept.

În prezent, legea nu consacră un astfel de drept, ci doar o facultate a agenților statului care au în custodie persoana, de a permite sau nu participarea la funeraliile unui membru de familie. Din acest motiv, persoanele private de libertate sunt expuse unui tratament inuman, constând în traumele psihice puternice pe care le suferă în urma refuzului acordării unei “învoiri” în astfel de situații, refuz care are la bază tocmai inexistența unui drept în acest sens.

Context

Nu de puține ori, subiectul participării sau refuzului de participare primit de deținuți din partea conducerii penitenciarelor, a fost subiect de interes în mass-media, cum la fel a fost și în atenția Curții Europene a Drepturilor Omului (Curtea sau CEDO). Mai mult decât atât, în jurisprudența CEDO, există 3 condamnări ale statului român pe proporționalitate, curtea acceptând că refuzurile autorităților de a acorda permisiuni de ieșire din penitenciar pentru a participa la înmormântări ale rudelor aveau o bază legală de unde rezultă că ceea ce a fost deficitar în spețe a fost justificarea soluției prin raportare și la eventuale alternative, atâta vreme cât acestea sunt rezonabile.

1. În hotărârea sa din 6 decembrie 2016 în cauza *Kanalas împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea sau CEDO) a examinat capătul de cerere al reclamantului referitor la refuzul acordării permisiunii de ieșire din penitenciar pentru a participa la înmormântarea mamei sale.

La nivel de principiu, Curtea a acceptat că „detenția, la fel ca orice altă măsură privativă de libertate, implică, prin natura sa, restricții privind viața privată și de familie a persoanei în cauză. Cu toate acestea, este esențial pentru respectarea vieții de familie ca administrația penitenciarului să îi permită persoanei private de libertate și să o sprijine, atunci când este necesar, să mențină contactul cu rudele”. În același timp, autoritățile sunt în drept să mențină un anumit control asupra contactelor pe care o persoană privată de libertate le întreține cu lumea exterioară; un asemenea control poate fi chiar recomandat și nu este în sine contrar dispozițiilor convenționale.

Mai mult, dreptul de a beneficia de permisiuni de ieșire nu este garantat ca atare de Convenție; revine autorităților naționale obligația de a examina temeinicia fiecărei cereri.

Controlul Curții se limitează la verificarea măsurilor adoptate, din perspectiva drepturilor garantate de Convenție, ținând seama totodată de marja de apreciere de care beneficiază statele contractante.

Referitor la situația reclamantului, Curtea a apreciat că refuzul aprobării cererii acestuia de ieșire din penitenciar era prevăzut de lege, și anume art. 98 alin. (1) și art. 99 alin. (1) din Legea nr. 254/2013 și normele de aplicare și urmarea scopul legitim de a-l împiedica pe reclamant să profite de ieșirea din penitenciar pentru a comite infracțiuni sau pentru a tulbura ordinea sau siguranța publică.

Referitor la aplicarea acestei decizii – de refuz – la situația concretă a reclamantului, Curtea a remarcat că motivele invocate pentru respingerea cererii de acordare a permisiunii de ieșire vizau infracțiunea pentru care a fost condamnat reclamantul, tipul regimului de executare a pedepsei, durata

din pedeapsă ce mai trebuia executată, care era prea mare și beneficiul anterior al unei alte recompense în cursul aceleiași luni; față de aceste aspecte, Curtea a considerat că:

- măsurile de acordare a permisiunii de ieșire temporară pot să contribuie la reintegrarea socială a deținutului, chiar și în cazul în care acesta a fost condamnat pentru infracțiuni săvârșite cu violență;

- atunci când cererea de ieșire are la bază motive familiale, jurisprudența constantă a CEDO nu a acordat o importanță primordială infracțiunilor pentru care fuseseră condamnați reclamantii;

- în concret, în cursul celor trei ani și jumătate de detenție, reclamantul primise deja numeroase recompense pentru bună purtare iar șeful secției penitenciarului în care era încarcerat acesta emisese un aviz favorabil cererii sale;

- principiul limitării la o singură recompensă pe lună a fost aplicat dincolo de cadrul legal, întrucât Normele de aplicare specificau că limitarea nu se aplica în cazul acordării permisiunii de ieșire din penitenciar pentru participarea la înhumarea unui membru al familiei; în aceste condiții, conform legislației naționale, faptul că reclamantului tocmai i se acordase o recompensă nu ar fi trebuit să fie în defavoarea lui;

- administrația penitenciarului nu a examinat deloc posibilitatea de a recurge la o escortă pentru transferarea reclamantului la locul în care avea loc înmormântarea.

În aceste condiții, Curtea a concluzionat că autoritățile naționale nu au realizat o punere în balanță a intereselor aflate în joc, și anume, pe de o parte, dreptul reclamantului la respectarea vieții sale de familie și, pe de altă parte, asigurarea ordinii și siguranței publice și prevenirea faptelor penale.

2. Concluzii similare a reținut Curtea în cauza *Bragadireanu nr. 2 împotriva României*, 8 noiembrie 2016.

Referitor la permisiunea de a participa la funeraliile unei rude apropiate în timpul arestului preventiv, Curtea s-a pronunțat în cauza *Vonica împotriva României*.

Considerând că refuzul aprobării solicitării reclamantei de a participa la funeraliile soțului său reprezintă o ingerință în dreptul acesteia la respectarea vieții familiale, CEDO a procedat la analiza întrunirii celor trei elemente care determină compatibilitatea unei ingerințe cu dispozițiile convenționale.

Referitor la legalitatea acestui refuz, deși a remarcat divergențele de poziție ale autorităților naționale referitor la baza legală (parchetul a invocat succesiv dispozițiile art. 110 alin.(1) și (4) ale Legii nr. 254/2013, apoi ale art. 110 alin (2) din aceeași lege, instanțele naționale s-au referit la art. 8 din Convenție), Curtea a considerat că ingerința era prevăzută de lege, având în vedere marja de apreciere a autorităților interne în interpretarea și aplicarea reglementării naționale și a preferat să examineze eventualele elemente de incertitudine din această reglementare și latitudinea pe care în consecință o au autoritățile pentru aplicarea sa în cadrul analizei necesității măsurii.

De asemenea, CEDO a acceptat că ingerința urmărea un scop legitim, acela de a limita piedicile în derularea anchetei penale și tulburarea liniștii publice, contribuind astfel la prevenirea săvârșirii de fapte penale.

În ceea ce privește necesitatea măsurii, Curtea a acordat importanță faptului că, deși parchetul a ales să autorizeze reclamanta să participe la priveghi și nu la înmormântare, nu a oferit argumente pentru această alegere; la rândul său, instanța internă nu a motivat decizia sa de a respinge cererea reclamantei de ieșire din arest. Astfel, autoritățile naționale nu au procedat la un examen real al

intereselor în joc și nu au invocat suficiente motive pentru a justifica refuzul de a permite ieșirea din arest în forma solicitată de aceasta.

Astfel pentru a preveni eventuale plângeri la CEDO prin această inițiativă legislativă se dorește transformarea posibilității de a ieși din penitenciar dintr-o recompensă într-un drept.

Ținând cont de jurisprudența CEDO în acest domeniu cât și de caracteristicile arestului preventiv considerăm necesară intervenția legislativă pentru a reglementa clar și predictibil posibilitatea autorităților de a acorda sau nu a permisiunea de a participa la înmormântare. Nu pot fi excluși arestații preventiv de la acest drept. Și ei sunt persoane private de libertate, ca și condamnații. În acest sens, art. 4 par. 2 din OPCAT (Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante) ratificat prin Legea nr. 109/2009 prevede:

“În sensul prezentului protocol, privarea de libertate înseamnă orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public său privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură.”

Deci, este vădit discriminatoriu ca numai condamnații, nu și arestații preventiv, să poată participa la funeraliile unui membru de familie.

La momentul actual, posibilitatea persoanelor arestate preventiv de a obține o asemenea permisiune excepțională nu este clar reglementată tocmai de aceea am introdus o clarificare în sensul că permisiunea de ieșire pentru a participa la funeralii nu este exceptată (cum este în prezent reglementarea, care exceptează persoanele arestate preventiv de la permisiunea de a ieși din arest).

Prezenta inițiativă a fost elaborată prin consultare cu Apador - CH.

Față de cele de mai sus, înaintăm Parlamentului spre dezbateră și aprobare Propunerea legislativă pentru modificarea Legii nr 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Inițiatori

Senator Marius Nicoară
Senator Chisăliță Ioan Narcis
Senator Derzsi Ákos
Senator Cazan Mircea Vasile
Senator Covaciu Severica-Rodica,
Senator Lungu Dan
Senator Stănescu Paul,
Senator Matei Constantin-Bogdan,
Senator Orțan Ovidiu-Florin,
Senator Botnariu Emanuel-Gabriel
Senator Țapu Nazare-Eugen.

Lege
 pentru modificarea Legii nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a
 măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului
 penal

Inițiatori:

Nr. Crt.	Nume și Prenume	Camera Deputaților/Senat	Formațiunea	Semnătura	
1.	STATI IOAH	SENAT	PSD		
2.	GAMBA ION	SENAT	PMP		
3.	IORDACHE VIRGINEL	SENAT	P.S.D.		
4.	DOBARIU EUGEN	SENAT	PSD		
5.	CRAMOVEANU LAVINIA	SENAT	PSD		
6.	ARCAN EMILIA	SENAT	PSD		
7.	FEMECHIV DANIEL	SENAT	PNL		
8.	CARACOTA IANCU	SENAT	PNL		
9.	GOTIU MIHAI	SENAT	USR		
10.	ANTAL Istvan Janos	DEPUTAT	UDMR		
11.	MIHA VASILE	SENATOR	PSD		
12.	TRUFAN LUCIAN	SENATOR	PSD		
13.	PAVEL MARIAN	SENATOR	PSD		
14.	Popa Stefan Rad	Senator	PSD		
15.	Zifor Mihail	senator	PSD		
16.	Popa Rodica Cosmin	senator	PSD		
17.	SALAN PLOREL	Senator	PSD		
18.	Stoichiu Octavian	senator	PSD		
19.	BIRO ROZALIA	Deputat	UDMR		
20.	PANESCU DORU ADRIAN	SENAT	PSD		
21.	Lupea Victor	senat	PSD		
22.					
23.					